

International Science Group

ISG-KONF.COM

XVIII

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF THE
DEVELOPMENT OF SCIENCE"**

**Bilbao, Spain
May 09 - 12, 2023**

ISBN 979-8-88955-317-5

DOI 10.46299/ISG.2023.1.18

THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF SCIENCE

Proceedings of the XVIII International Scientific and Practical Conference

Bilbao, Spain
May 09 – 12, 2023

UDC 01.1

The 18th International scientific and practical conference “Theoretical and applied aspects of the development of science” (May 09 – 12, 2023) Bilbao, Spain. International Science Group. 2023. 517 p.

ISBN – 979-8-88955-317-5

DOI – 10.46299/ISG.2023.1.18

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

2. Baumgartner H, De Backer Ju, Babu-Narayan SV, Budts W, Chessa M, Diller G-P et al. (2020, Feb 7). Guidelines for the management of adult congenital heart disease: The Task Force for the management of adult congenital heart disease of the European Society of Cardiology (ESC). *European Heart Journal*. 42; 6: 563-645. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehaa554>.

3. Ağbaş A, Gökalp S, Canpolat N, Çalışkan S, and Öztunç F. (2020). Is the burden of late hypertension and cardiovascular target organ damage in children and adolescents with coarctation of the aorta after early successful repair different to healthy controls? *Cardiology in the Young*. 30(9): 1-8. doi: 10.1017/S104795112000205X

4. Daliento L, Pomiatto E, Vescovo G, Padalino M, Russo G. (2019). Adult patients with congenital heart disease (GUCh): lights and shadows. *Italian Journal of Medicine*. 13(4): 189-199. <https://doi.org/10.4081/itjm.2019.1187>.

5. Baumgartner H, De Backer Ju, Babu-Narayan SV, Budts W, Chessa M, Diller G-P et al. (2020, Feb 7). Guidelines for the management of adult congenital heart disease: The Task Force for the management of adult congenital heart disease of the European Society of Cardiology (ESC). *European Heart Journal*. 42; 6: 563-645. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehaa554>.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Загородня Ольга,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Національної академії статистики, обліку та аудиту

Волох Світлана,
старший викладач циклової комісії із загальноосвітніх
дисциплін та дисциплін гуманітарного циклу,
Фаховий коледж бізнесу та аналітики
Національної академії статистики, обліку та аудиту

*Learning without thought is labor lost;
thought without learning is perilous.
Confucius*

Поняття «критичне мислення» здобуває дедалі більшу популярність у системі як формальної, так і неформальної освіти. Завдання сучасної освіти – це підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення в конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому й професійних ситуаціях [3].

Радою Європи було розроблено «Ключові компетенції для Європи», які допоможуть у формуванні креативності особистості. Для сучасної молоді людини найважливішими вважаються такі компетенції: тенденція до більш ясного розуміння цінностей по відношенню до конкретної мети; тенденція контролювати свою діяльність; залучення емоцій у процес діяльності; готовність і здатність навчатися самостійно; впевненість в собі; самоконтроль; адаптивність; схильність до роздумів про майбутнє; звичка до абстрагування; увага до проблем, пов'язаних з досягненням поставлених цілей; самостійність мислення, оригінальність; критичне мислення [2].

Критичне мислення – це інтелектуально дисциплінований процес активної і вмілої концептуалізації, застосування, аналізу, синтезу і/та оцінки інформації, отриманої шляхом спостереження, досвіду, рефлексії, міркувань чи спілкування, який слугує основою для переконань та дій. У своїй найрафінованішій формі воно базується на універсальних інтелектуальних цінностях, які виходять за межі окремих предметних областей: ясність, чіткість, точність, послідовність, доречність, вагомі докази, слухні міркування, глибина, широта та справедливість [9]; це процес розгляду ідей з багатьох позицій, відповідно до їх змістових зв'язків, порівняння їх з іншими ідеями. Критичне мислення – це результат, це момент у мисленні, коли критичний підхід стає природним шляхом взаємодії з ідеями та інформацією, це активний процес, який або стимулюється,

або трапляється спонтанно і надає учневі можливість контролювати інформацію, ставити її під сумнів, об'єднувати, переробляти, адаптувати або відкидати [1]; це особливий вид розумової діяльності, характерними ознаками якого є вироблення стратегій прийняття рішень у вирішенні завдань, проблемних ситуацій на основі здобуття й опрацювання інформації; здійснення рефлексивних дій (аналітичних, контролювальних, оцінних) щодо будь-якого об'єкта чи явища, зокрема власного процесу мислення; виважений аналіз різних думок і поглядів, виявлення власної позиції, об'єктивне оцінювання результатів як своєї, так і сторонньої діяльності [8].

Його можна описати як, «...розумне рефлексивне мислення, яке зосереджується на прийнятті рішення в що вірити і що робити» [4, с. 47]. Взагалі, критично осмислювати питання означає розглядати це питання з різних точок зору, досліджувати та піддавати сумніву будь-які можливі припущення, що можуть лежати в основі питання, а також вивчати можливі альтернативи [10, с. 3].

Критичне мислення саморефлексивне, воно пропонує не лише інструментарій для осмислення реальності, а й інструментарій для оцінки ефективності самого мислення. Хоча одне зі значень слова «критика» передбачає несхвальне, негативне судження про щось, але у вислові «критичне мислення» мається на увазі ширше значення критики – всебічний розгляд, аналіз та оцінка (подібне значення присутнє і у вислові «мистецька критика»). Тож критичне мислення передбачає дослідження різних мисленнєвих процесів, прийомів, які допомагають поліпшити мислення, а також пасток, які підстерігають нас у процесі міркувань [3, с. 8].

Воно представлене двома блоками: змістовним та операційним. До змістовного блоку критичного мислення віднесемо: 1) загальнометодологічні принципи (переконавання у необхідності самокорекції методу дослідження, увага до процедури дослідження; врахування інших точок зору; готовність бути критичним не лише по відношенню до інших, але й до себе); 2) стратегії (розділити проблему на частини; розв'язати більш прості проблеми, що відбивають деякі аспекти основної проблеми; використати смислові та графічні організатори, щоб представити проблему різними способами; розглянути окремі випадки, щоб “відчути” проблему; аналіз засобів та цілей). Операційний блок складають уміння з контролю розумової діяльності та її самовдосконалення: 1) уміння бачити проблему, діалектичний зв'язок між суперечностями; 2) доводити – добирати прийнятні, відповідні та несуперечливі аргументи; 3) знаходити контраргументи; 4) помічати факти, що суперечать власній думці; 5) обґрунтовувати; 6) оцінювати – вибирати одну з альтернатив, усвідомлювати обмеження, що накладаються на висновок (істинність висновку за певних умов) 7) уміння спростовувати (фальсифікація); 8) узагальнювати; 9) будувати гіпотези; 10) робити висновки. Представимо критичне мислення наочно у вигляді схеми [5].

Критичне мислення послуговується саме евристикими та напівевристими, оскільки це мислення використовується для розв'язування складних проблем,

творчих задач. Задачі, які розв'язуються алгоритмічним шляхом, – це задачі для формування базових умінь та навичок й не вимагають особливого контролю за процесом розмірковування, а лише за діями, в той час як сутність критичного мислення полягає в контролі розумової діяльності [5].

Погоджуємося із думкою Д. Клустера, який запропонував етапи формування критичного мислення. Першим етапом є – актуалізація, під час цього етапу найкраще використовувати прийом «мозкова атака», яка вимагає перегляду наявних знань з даної теми, постановки цілей, мети тощо. «Мозкова атака» може проводитись в індивідуальному, парному або ж груповому режимі. Головним принципом стратегії є те, що викладачем повинні прийматись як правильні, так і не правильні відповіді. Роль викладача на етапі актуалізації – спрямовувати роботу студентів, виявляти їхні думки та прислухатись до викладених ідей. Наступним кроком у формуванні критичного мислення є – осмислення. Цей етап характеризується більш складною структурою та складнішими завданнями для виконання, вона займає основну частину. Саме тут, студенти переходять до безпосереднього ознайомлення з інформацією та її обробки. Такі технології критичного мислення, як аналіз, оцінювання, зіставлення, можуть бути використані на і в свою чергу допомагають оптимізувати розвиток діалогічної компетентності. Заключним етапом є – рефлексія, яка базується на обговоренні поданої теми. Одночасно, студенти мають можливість оцінити власні погляди, звички та порівняти їх з поглядами інших. На цьому етапі може бути використаний прийом мікродіалогу: встановлення контакту – висловлення власних думок – завершення контакту [7, с. 285].

Дослідники виділяють характерні риси студента, який володіє критичним мисленням, а саме:

- дає оцінку твердженням і пропонує власні аргументи;
- при необхідності визнає брак інформації або обмеженість свого розуміння;
- прагне до пошуку нових рішень;
- намагається досліджувати думки або постулати, які містяться в тексті і зіставляє їх з фактами;
- має певний набір критерій необхідних для аналізу ідей;
- уважно слухає інших учнів і готовий висловити власну точку зору;
- шукає докази для підтвердження своїх ідей;
- розглядає пошук критичної інформації як невід'ємну частину процесу пізнання;
- вміє робити логічні висновки на основі отриманої інформації;
- добре розуміє підтекст окремих тверджень і тексту загалом [6].

Критичне мислення виводить заняття на якісно вищий рівень оскільки заняття, які містять елементи критичного мислення, як правило, є цікавішим і привабливішим. Також залучення питань, які сприяють критично-креативному мислення, допомагає створити більш виразну атмосферу колективу [2].

На заняттях «Іноземна мова за професійним спрямування» (ІМПС) у закладах вищої освіти можна використовувати цілий арсенал прийомів і методів,

які сприяють розвитку критичного мислення на різних етапах навчання, наприклад:

- створення «кластерів» при введенні нових тим, що будують асоціативне поле, що власне являє собою мозковий штурм;
- визначення причинно-наслідкових зв'язків та підведення підсумків на основі особистої інтерпретації;
- створення медіатекстів, оголошень, написання продовження оповідань або власної кінцівки;
- визначення факту і вимислу, простежування зв'язків між змістом літературного тексту, особистим досвідом і реальним світом [2].

Вважаємо, що на заняттях з ІМПС для розвитку критичного мислення варто пропонувати проблемні задачі та способи вирішення; організовувати діалог у процесі розв'язування проблемних задач; надавати студенту право на помилку та створювати ситуації з виправлення помилок; передбачати письмове викладення розмірковувань студентів, так званих есе.

Отже, критичне мислення є науковим мисленням, сутністю якого є прийняття ретельно обміркованих і зважених рішень щодо будь-якого твердження. Розвиток такого виду мислення на заняттях із ІМПС є вкрай необхідним, адже це пошук нестандартних способів розв'язання суперечностей, відкритість до нових ідей, активізація розумової діяльності.

Список літератури:

1. Бондарук І. П. Формування критичного мислення дев'ятикласників у процесі навчання історії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. К., 2012. 276 с.
2. Гришук Ю. Розвиток креативно-критичного мислення при вивченні англійської мови. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/11439/1/5Grishchuk.pdf>.
3. Кругляк М. І. Критичне мислення. Матеріали III частини онлайн-курсу «Логіка, аргументація, критичне мислення» [в блозі <https://criticalthinkerua.wordpress.com>]. Київ, 2021. 193 с.
4. Курочкіна В. С., Теплухіна Н. О. Розвиток критичного мислення на заняттях з іноземної мови. *Англійська мова та література*. 2017. № 1–3 (515—517). С. 3–7.
5. Терно С. О. Критичне мислення: стратегії та процедури. URL : http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti_z2012/Terno-CT-streategies.pdf.
6. Тіховська Т., Рижук Є. Формування креативної особистості на уроках англійської мови через впровадження інноваційних методик. URL : http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/bernatova8/subor/Tikhovska_Ryzhuk.pdf.
7. Тягло А. В., Воропай Т. С. Критичне мислення, проблема світової освіти XXI століття. Х. : Ін-т внутр. справ, 1999. 194, 285 с.
8. Харченко Н. Розвиток критичного мислення. Інноваційні форми роботи для дітей і дорослих. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2018. 120 с.

9. Defining Critical Thinking. URL :
<http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>.
10. Ennis, R. H. Critical thinking: What is it? *Philosophy of education*. 1993.
P. 76–80.